

ب. کمبود واحدها و ساعات دروسی است که احتیاج به تمرین و کسب مهارت‌های بیشتری دارد، مانند دروس سازماندهی، مرجع، و مجموعه‌سازی. ابتدا لازم است برای هریک از این دروس دویا سه واحد به آشنا کردن دانشجویان فلسفه و میانی این دروس تخصیص داده شود و در ترمهای بعدی نیز دو واحد عملی و دو واحد نظری برای هر درس سازماندهی از دوره‌های کاردانی تا کارشناسی ارشد در هر ترم منظور گردد و تقسیم‌بندی برنامه‌ها بر این اساس که در

۱. در برنامه‌های درسی مقاطع مختلف اعم از کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری دونوع کمبود وجود دارد و یک تجدیدنظر نیز لازم است.
الف. کمبود درسهایی که نیازهای امروزی کتابداران را برآورده سازد و این دروسها بیشتر به مسائل مربوط به پیشرفتهای تکنولوژی در کار کتابداری مربوط است. از قبیل دروس مربوط به علم کامپیوتر، شناخت و ساختار زبانهای آن و چگونگی استفاده آن در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی.

آموزش استاد خود که کمتر آن نیز صحیح بوده است دارند و این عدم آگاهی و عدم تماس با آموزش کتابداری در دنیا روز بروز کتابداری ما را از پویایی باز داشته است.

۳. با اطمینان می شود گفت که هیچکدام از گروه های آموزشی کتابداری در ایران امکانات کتابخانه ای کافی برای آموزش این رشته را ندارند. البته تفاوت زیادی وجود دارد و گروه ها توانایی های متفاوتی دارند، اما در نهایت همه با کمبودهایی روبرو هستند که برای بعضی شدیدتر است.

۴. در مقاطع کاردانی و کارشناسی دانشجویان ما با دو کمبود روبرو هستند.

اول کمبود ابزار کار عملی در دروس عملی خود از جمله دروس مرجع، مجموعه سازی، سازماندهی و غیره که لازم است حداقل برای هر سه دانشجوی هر نوع ابزار کار عملی که در یک ترم دانشجویان آن کار می کند موجود باشد.

دوم کمبود متون کتابداری بخصوص به زبان فارسی است. این یک واقعیت است که دانشجویان ما در مقاطع کاردانی و کارشناسی، دانش زبان خارجی و از جمله انگلیسی بسیار ضعیفی دارند و متون کتابداری موجود به این زبان برایشان قابل استفاده نیست. گذشته از آن لازم است که متونی به زبان فارسی و در زمینه کتابداری در ایران و با مسائل موجود در ایران نوشته شود که این خود نیز از وظایف مدرسان این علم به شمار می آید. باعث شرمساری یک گروه کتابداری است اگر نتواند این محدود متون موجود به زبان فارسی را در اختیار دانشجویان خود قرار دهد، که متأسفانه هنوز در بعضی از گروه ها این چنین است.

در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری یکی از تجهیزات بسیار ضروری دریافت چکیده منابع کتابداری و اطلاع رسانی (Lisa) به صورت چاپی یا به صورت دیسک (CDROU) است.

دومین ابزاری که هر گروه آموزشی را پویا و اطلاعات مورد رد و بدل آن گروه را روزآمد می کند وجود نشریات

سطح کاردانی، سازماندهی مواد چاپی فارسی را آموخته و رده بندی دیویی را به خوبی بداند و در دوره کارشناسی، مواد چاپی لاتین و رده بندی این مواد پرورش کتابخانه کنگره آموخته شود و دیگر دانشجویان دوره کارشناسی ارشد مجبور نباشد به این مبانی و مقدمات پردازد بلکه کار سازماندهی مواد غیر کتابی را دنبال کند. در مورد آموزش دروس مرجع و مجموعه سازی نیز باید روشهایی از این قبیل اعمال شود.

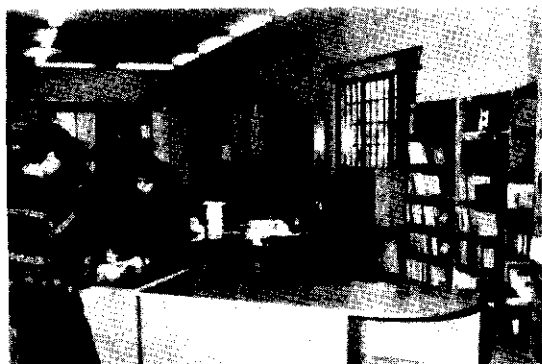
ج. در برنامه های درسی مقاطع کارشناسی ارشد اگر دانشجویان دوره کارشناسی کتابداری پذیرفته می شوند - که باید هم پذیرفته شوند - لازم است که از گذراندن این گونه واحدهایی که در بالا ذکر شد معاف شده و این نوع واحدها البته برای دانشجویانی که کارشناسی علوم دیگر را دارند الزامی است. در عوض دانشجویانی که کارشناسی کتابداری دارند می بایست واحدهای دیگری از علوم اجتماعی، تربیتی، ارتباطات و غیره را که در کتابداری مورد لزوم است بگذرانند.

۲. به طور کلی شاید همگان بر این عقیده باشیم که معلمی هنر است و طبیعی است کسی که از این هنر بهره ای نداشته باشد در کلاس توفیقی نخواهد داشت. این مشکل در آموزشهای کتابداری همچون دیگر آموزشها وجود دارد و نتیجه این کاستیها گریبانگیر دانشجویان این رشته خواهد بود.

مسأله دومی که همیشه نارضایتی دانشجویان کتابداری را موجب می شود برگزار کردن دروس عملی تنها به صورت نظری است. دروس عملی احتیاج به کار مداوم، پیگیری و ارزشیابی شده از سوی استاد دارند. متأسفانه تعداد معدودی از مدرسان دروس عملی وقت و حوصله کافی برای پرداختن به این مهم را دارند و برگزار کردن دروس عملی فقط به طریق نظری و یا تأکید کمتر بر تدریس عملی، کاستیهایی را در کار فارغ التحصیلان این رشته به وجود می آورد. بخصوص آن گروه از این دانش آموختگان که بلافاصله جذب محیطهای کار تخصصی می شوند خیلی سریعتر و ملموستر از دیگر رشته های علوم انسانی، علوم تربیتی و علوم اجتماعی به کمبودهای آموزشی خود واقع می گردند و همیشه از گروه های آموزشی خود گله مند هستند.

مسئله سومی که بیشترین کاستیها را در روش تدریس مدرسان موجب می شود عدم آگاهی از روشهای آموزشی کتابداری در دنیا و عدم پی گیری و باخبری از یافته های جدید آموزشی در کشورهایی است که پیشرفتهایی در آموزش کتابداری داشته اند.

مدرسان این رشته مگر تعداد بسیار اندک که تحصیلات خارج از ایران دارند همه روشی خود ابتکاری و یا تقلیدی از

این رشته و کاستیهایی در کار آنها می‌شود.

۶. در این مورد نیاز به اطلاعات و تحقیقاتی در این زمینه است که آیا در همه دانشگاهها، این گروه آموزشی جزء گروههای دانشکده علوم تربیتی به شمار می‌آید یا وضع متفاوتی دارد. اما به نظر می‌رسد که چه جزء دانشکده علوم تربیتی باشد چه در شمار گروههای دانشکده دیگری باشند جای مناسب و زمانی رسیده که این گروه آموزشی در دانشگاه تبدیل به دانشکده‌ای شده و گروههای مختلف آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی به وجود آید. در چنین صورتی حل مشکلات، تصمیم‌گیریها و توسعه گرایشها و گنجانیدن دروس ضروری و مناسب سهلتر و امکان‌پذیرتر خواهد شد.

۷. در مقطع کاردانی و کارشناسی شیوه‌گزینش دانشجویان باید به روال شیوه‌گزینش دانشجویان برای دانشکده‌های زبان خارجی باشد. یعنی بعد از کنکور عمومی با احتساب ضریبهای مناسب برای دروس زبان، ادبیات فارسی و تعیین حداقل نمره بالایی برای پذیرش در این رشته، کیفیت پذیرش دانشجویان در این رشته را بالا ببرند، حال چه این رشته به صورت فعلی در گروههای آموزشی و یا در دانشکده انجام گیرد. آنچه مهم است پذیرش دانشجویانی با سواد کافی در دروس زبان انگلیسی، عربی و ادبیات فارسی است، نه انتخاب پس‌مانده‌های همه رشته‌های علوم اجتماعی، تربیتی و انسانی که به هیچ رشته‌ای از این دانشکده‌ها راه پیدا نکرده‌اند.

۸. هدفهای مقاطع مختلف تحصیلی در این رشته مشخص نیست. بدین معنی که فردی که با فوق‌دیپلم فارغ‌التحصیل شده در یک کتابخانه به کار می‌گمارده می‌شود که در کتابخانه دیگر آن کار توسط یک فارغ‌التحصیل دوره کارشناسی ارشد انجام می‌گیرد. یعنی اگر به فرد در سطح کاردانی تواناییهای خاص آن مقطع داده شود او نخواهد توانست ادعای انجام کاری را داشته باشد که توانایی انجام آن در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد به دانشجویان داده می‌شود. ولی وقتی هدف از آموزش هر مقطع یعنی سطوح آموزشی مشخص شود، این مشکل که البته وضع اجتماعی و اقتصادی کتابخانه‌ها و کتابداری مملکت نیز به آن دامن می‌زند کمتر خواهد شد.

۹. ارتباط بین گروههای آموزشی مسأله‌ای است که در ایران بسیار مهجور و دور از ذهن باقی مانده است و حتی در مواردی ارتباط دوستانه و همکاری ممکن به صورت اعمال نظرهای

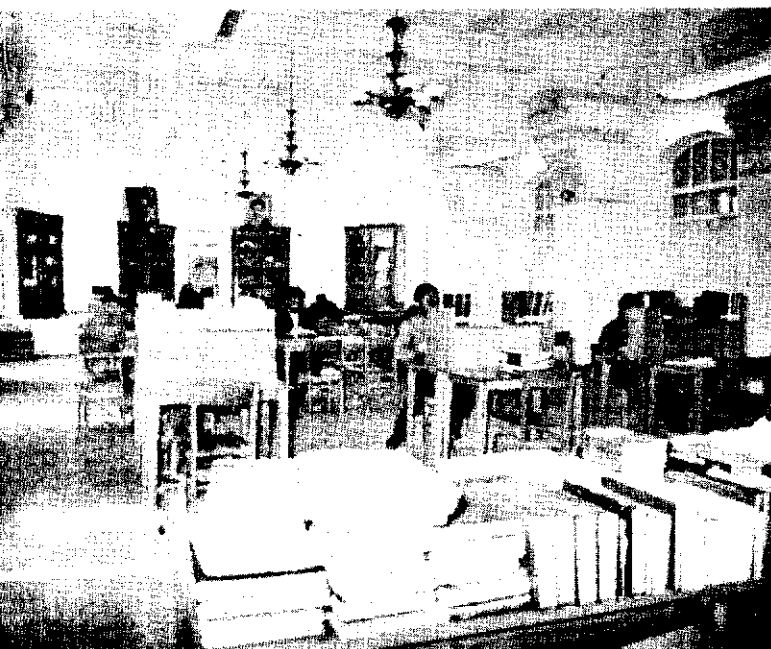

ادواری است. اگر نشریات هسته این رشته مورد بررسی قرار گرفته و با یقین اولویتها بین گروههای آموزشی تقسیم و تهیه شود در کمترین مدت هر دانشجوی این رشته به مقاله‌ای از یک نشریه ادواری که در یک گروه آموزشی معین تهیه می‌شود دسترسی خواهد داشت. بنابراین، اولویتهای اولیه در همه گروهها، اولویتهای دوم بین گروههای یک شهرستان و اولویتهای سوم با تقسیم‌بندی کشوری تهیه شده و دسترسی کلیه دانشجویان این رشته را به نشریات ادواری ردیف اول تا سوم از نشریات هسته را فراهم خواهد ساخت.

خرید متون جدید کتابداری در گروهها با وضع اسفناکی روبروست که باید هرچه زودتر مورد بررسی و اقدام فوری قرار گیرد. در غیر این صورت عملاً آموزشهای مقاطع کارشناسی ارشد تا حدودی و در مقاطع دکتری کاملاً بی‌محتوی خواهد بود.

۵. مدرسان این رشته در ایران سه دسته‌اند. یک عده که آگاه، مجرب، مسؤول و دلسوز هستند بسیار قلیل و از تعداد انگشتان دو دست تجاوز نمی‌کنند. گروه دوم دارای دانش نسبی اما با تجربه و مسؤول و دلسوز هستند و وجود آنها تاکنون تداوم کار گروههای آموزشی این رشته را فراهم ساخته اما متأسفانه تعداد این گروه نیز چندان فراوان نیست. گروه سوم آنهایی هستند که آگاهی کافی دارند یا ندارند بمانند، آنچه مهم است مسؤول و دلسوز نیستند و تعداد این گروه متأسفانه از دو گروه فوق بیشتر است و موجب نارضایتی فراوان دانشجویان

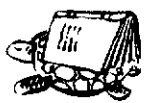

دارند کتابدار باشند که البته این مقوله را با آنها کاری نیست و نمی‌توانیم این روال را تغییر دهیم.

۱۲. اولین پیشنهاد در خصوص تغییر روش گزینش دانشجویست که در پرسش هفت پاسخ آن ذکر شده است.

پیشنهاد دوم در خصوص بهبود روشهای تدریس است که گروههای آموزشی می‌بایست پرسشنامه‌های مناسبی برای تدریس هر درس اختصاصاً تهیه کنند و حتی پرسشنامه‌ها در شوراها و گروههای آموزشی مورد بررسی و تصویب قرار گیرند و در پایان هر ترم برای نظرنخواهی از دانشجویان به آنها ارائه شده و پاسخهای دانشجویان تجزیه و تحلیل شده، نتایج آن برای بهبود روش آموزشی در اختیار مدرس آن درس قرار گیرد. چنین ارزیابیهای امروزه از عوامل اولیه پیشرفت هر آموزشی در دنیای مرقی است و نباید آن را نادیده گرفت و یا به دلیل مشکلاتی که در اجرا دارد از آن صرف نظر کرد.

سومین پیشنهاد مربوط به اقداماتی برای بهبود برنامه‌های درسی است که باید جلسات مشترکی از مدیران و صاحب نظران گروههای آموزش کتابداری تشکیل شود و درباره ایجاد دروس مناسب نیازهای روز در برنامه‌های درسی و دروسی که تعداد واحدهای آن نیاز به افزایش دارد و یا حذف دروس وقت گیر و بی‌فایده اشتراک نظر به عمل آمده و تصمیم گیریهای لازم به مراکز زیربط برای تصویب پیشنهاد شود.

خصمانه‌ای نیز تجلی می‌کند. گروههای آموزش کتابداری نیز به علت کمی تعداد دروس از شرایط عدم همکاری و ارتباط بیشتری رنج می‌برند. به نظر می‌رسد که گروهها هیچ گونه مشاوره و اشتراک مساعی در مسائل آموزشی اعم از تقاضای ایجاد و یا حذف دروس به شورایعالی انقلاب فرهنگی و یا تدوین برنامه‌های مناسب برای دروس و گسترش گروهها ندارند. این مسأله باعث شده که برنامه‌های درسی تصویب شده از کیفیت لازم برخوردار نباشند و صدمه آن متوجه دانشجوی و به طریق غیرمستقیم متوجه کتابداری ایران است.

۱۰. ارتباط واقعی چگونه و به چه روالی است مشخص نیست، اما آنچه در سطح دلخواه می‌تواند وجود داشته باشد ارتباط این گروه آموزشی با گروههای کامپیوتر دانشکده‌های علوم است که رشته نرم افزار کامپیوتر را دارند و می‌توانند تدریس بسیاری از دروسهای مورد لزوم این رشته از جمله مبانی کامپیوتر، آشنایی با زبانها، مبانی برنامه نویسی و نظایر آن را به عهده بگیرند و مسلماً چنین آموزشهایی بسیار مفیدتر خواهد بود.

گروههای آموزشی دیگری که می‌توانند در این همکاریها سهمی داشته باشند گروههای ارتباطات یا دانشکده ارتباطات است که برای تدریس بعضی از دروس این رشته می‌توان از مدرسان کارآموده و مطلع که نتایج کارشان تاکنون مشخص و مورد تأیید بوده استفاده کرد. بدیهی است این چنین همکاریهایی سطح دانش فارغ التحصیلان کتابداری را بالا برده و به تواناییهای کاری آنها می‌افزاید. ولی به نظر می‌رسد که گروههای آموزشی کتابداری کمتر از چنین موقعیتهایی استفاده کرده‌اند.

۱۱. به طور کلی نظام آموزش دانشگاهی یک مملکت پایه و اساس کارایی دانش آموختگان آن نظام است که متأسفانه این نظام در مملکت ما بسیار کم به جنبه‌های کاربردی علمی که در دانشگاه آموزشی داده می‌شود توجه داشته یا کارایی دانش آموختگان خود را مورد عنایت قرار داده است. طبیعتاً گروههای آموزشی کتابداری نیز از این قاعده عمومی مستثنی نیستند. اما گروههای آموزشی کتابداری بسته به عوامل مختلفی از جمله قدمت آموزشی و تجربیات اندوخته شده، تعداد مدرسان کارآموده و دانشمند و تخصیص داوطلبان باسوادتری از کنکور سراسری دانش آموختگانی با سطوح متفاوت تخصص دارند که این واقعیت نمی‌تواند به هیچ دلیلی انکار شود. اما در هر گروه آموزشی نیز دانشجویانی که از صمیم قلب به این رشته علاقه مندند و به آموزش آن دل سپرده‌اند که از همان دوران دانشجویی مشخص است که کتابداران موفق و مفیدی در آینده خواهند بود و نیز دانشجویانی وجود دارند که نه علاقه مند هستند و نه قصد